

بررسی اثر آلودگی روغن بر خواص لایه فسفات و خواص پوشش‌های آلی خودروبی

علیرضا قنبری^۱، محسن محمد رائی نائینی^۲، حامد فصیحی دستجردی^۳، سید محمود کنیریها^{۴*}، احمد بوربوری^۵، سید حسین سید مراغه‌ای^۶

۱- دانشجوی دکترا، دانشکده مهندسی پلیمر و رنگ، دانشگاه صنعتی امیر کبیر، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۵۸۷-۴۴۱۳

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه پژوهشی پوشش‌های سطح و خوردگی، پژوهشگاه علوم و فناوری رنگ، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۶۷۶۵-۶۵۴

۳- دانشجوی کارشناسی، دانشکده مهندسی پلیمر و رنگ، دانشگاه صنعتی امیرکبیر، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۵۸۷-۴۴۱۳

۴- مربی، دانشکده مهندسی پلیمر و رنگ، دانشگاه صنعتی امیر کبیر، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۵۸۷-۴۴۱۳

۵- کارشناس، شرکت خودروسازی ایران خودرو، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۳۸۹۵-۱۱۱

۶- کارشناس ارشد، شرکت خودروسازی ایران خودرو، تهران، ایران، صندوق پستی: ۱۳۸۹۵-۱۱۱

تاریخ دریافت: ۸۹/۵/۱۰ تاریخ پذیرش: ۹۰/۲/۳ در دسترس به صورت الکترونیکی از: ۱۳۹۰/۹/۲۰

چکیده

در صنایع مختلف، اعمال روغن محافظ بر روی فلزات به صورت موقت برای جلوگیری از خوردگی فلزات امری متداول است. قبل از اعمال پوشش‌های آلی بر روی فلزات، این لایه بایستی از روی سطح برداشته شود. متداول‌ترین روش برای این کار استفاده از شستشوی قلیایی و شستشوی حلالی است. روش‌های اشاره شده قادر به زدایش کامل روغن از سطح فولاد نرم نمی‌باشند و همواره مقداری روغن بر روی سطوح باقی می‌ماند. در این تحقیق اثر روغن باقی‌مانده بر روی خواص لایه فسفات با استفاده از میکروسکوپ الکترونی روبشی (SEM) و وزن پوشش فسفات مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان می‌دهد که روغن باقی‌مانده، باعث افت یکنواختی لایه فسفات شده و شکل بلورهای لایه فسفات را نیز تغییر می‌دهد. از طرفی وزن پوشش فسفات با افزایش درصد روغن بر روی سطح کاهش می‌یابد. همچنین اثر این ناخالصی بر روی خواص فیزیکی- مکانیکی سیستم پوشش‌های خودروبی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آزمون‌های خمش، جامی شدن و ضربه، نشان دهنده افزایش خواص کشسانی سیستم‌های پوششی با افزایش درصد روغن به علت نفوذ روغن به داخل فیلم پوششی می‌باشد. در صورتی که مقاومت خوردگی سیستم‌های پوششی با افزایش درصد روغن به علت نقص چسبندگی، کاهش می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: لایه فسفات، پوشش خودروبی، مقاومت خوردگی، خواص فیزیکی- مکانیکی، SEM.

The Effect of Oil Pollution on The Properties of Phosphate Layer and Properties of Organic Automotive Coatings

A. Ghanbari¹, M. Mohammad Raei Nayini², H. Fasihi¹, S. M. Kasiriha^{*1}, A. Burburi³, S. H. S. Maraghe'ee³

¹ Polymer Engineering and Color Technology Department, Amirkabir University of Technology, P.O. Box: 1587-4413, Tehran, Iran

² Department of Surface Coating and Corrosion, Institute for Color Science and Technology, P.O.Box: 16765-654, Tehran, Iran

³ Irankhodro Car Manufacturing, P.O. Box: 13895-111, Tehran, Iran

Received: 28-07-2010

Accepted: 23-04-2011

Available online: 11-12-2011

Abstract

In different industries, protective oils are applied temporarily on the metal substrates to prevent corrosion damages. This layer should be removed before applying organic coatings. Alkali solution and solvent wash are the most frequently methods to remove oil from surface. Aforesaid methods can not remove this layer perfectly. As a result, always some residual protective oil remains on the metal surface. In this work the effect of this layer on properties of automotive phosphate layer was investigated using scanning electron microscope (SEM) and weight of phosphate layer. It was seen that oil pollution reduced the homogeneity of phosphate layer, changed the crystal shape of phosphate layer and decreased the weight of phosphate layer. In addition, the effect of residual oil on the different physical-mechanical properties of coating systems was investigated. It was seen that residual oil improved bending, cupping and impact properties of coating due to diffusion of the residual oil in coating layer. In the other hand, corrosion resistance decreased because of adhesion failure. *J. Color Sci. Tech.* 5(2011), 169-173 © Institute for Color Science and Technology.

Keywords: Phosphate layer, Automotive coating, Corrosion resistance, Physical-mechanical properties, SEM.

۱- مقدمه

در این مطالعه اثر روغن و چربی باقی مانده روی سطح بر خواص سه سیستم مختلف، فسفات‌ها؛ فسفات‌ها و لایه ED و نیز فسفات‌ها، لایه ED و پوشش رویه (سیستم کامل رنگ خودرویی) مورد مطالعه و بررسی قرار گرفته است.

۲- بخش تجربی

۱-۲- مواد

محلول فسفات‌ها جهت فسفات‌ها کردن فولاد نرم از شرکت هنکل^۴ و ورقه‌های فلزی از جنس فولاد نرم از نوع ST37 با ضخامت 1 ± 0.2 میلی‌متر از شرکت فولاد مبارکه تهیه شد. نتایج تجزیه عنصری فولاد مورد مطالعه در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱: ترکیب درصد فولاد نرم مورد استفاده در این مطالعه.

عنصر	Fe	C	Si	Mn	Cr	Mo
درصد وزنی	۹۷.۷۴	۰.۱۵	۰.۳	۱.۰۵	۰.۲۱	۰.۵۵

فرمولاسیون روغن مورد استفاده در این مطالعه شامل ترکیبات از جمله روان‌کننده‌های پایه نفتی، کروسن^۵، روغن‌های سبک و الکل‌های آلیفاتیک می‌باشد.

۲-۲- روش کار

نمونه‌های فلزی قبل از استفاده، توسط سنگ مغناطیس زنگبری و صاف شدند و سه بار توسط استون چربی‌زدایی شدند. جهت انجام هر آزمون سه نمونه تهیه شد و نتایج آن به صورت میانگین ارائه شده است. میزان چربی اعمال شده بر روی نمونه‌های چرب به مقدار gr/m^2 ۴ می‌باشد که به صورت یکنواخت بر روی سطح فلز اعمال شد. شرایط چربی‌زدایی نمونه‌های عاری از آلودگی روغن، اعمال لایه‌های فسفات‌ها، ED و رنگ رویه در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: شرایط چربی‌زدایی، اعمال لایه‌های فسفات‌ها، ED و رنگ رویه.

شرایط اعمال	دمای اعمال / پخت (°C)	ضخامت (μm)	فرآیند
pH= ۹-۱۴	۴۵-۶۰	-	چربی‌زدایی
غوطه‌وری به مدت یک دقیقه، pH= ۴	۴۰	۳	فسفات‌ها
غوطه‌وری در حمام CED و تحت میدان الکتریکی به مدت ۳ دقیقه	۱۸۰	۴۰	پوشش ED
پاشش	۱۲۰	۶۰	رنگ رویه

خوردگی در محیط‌های طبیعی فرآیندی غیر قابل پیشگیری می‌باشد. اگرچه با اعمال روش‌های مختلفی فرآیند خوردگی را می‌توان کاهش داد، اما به طور کامل این فرآیند را نمی‌توان متوقف کرد. یکی از روش‌های کاهش خوردگی فلزات، اعمال پوشش‌های آلی می‌باشد. از این رو در صنایع خودروسازی، پوشش‌های آلی جهت حفاظت خوردگی و خواص تزئینی مورد استفاده قرار می‌گیرد [۱-۳].

یک سیستم پوششی خودرویی معمولاً شامل لایه‌های زیر می‌باشد [۴، ۵].

۱. پوشش فسفات‌ها بر روی زیرآیند فلزی

۲. پوشش الکتروسوبی^۱ (ED)

۳. پوشش آستری بر روی لایه ED

۴. لایه رویه (ترکیب این لایه با کاربردهای مختلف تغییر می‌کند).

در اغلب سیستم‌های پوششی خودروها، بعد از لایه فسفات‌ها پوشش ED اعمال می‌شود. از این رو چسبندگی کامل پوشش‌های فسفات‌ها و ED جهت افزایش خواص خوردگی سطح، ضروری است [۶، ۷].

جهت حفاظت خوردگی فولاد نرم در طول انبارداری و حمل و نقل، یک لایه روغن محافظ موقت بر روی فولاد نرم در کارخانه‌های فولادسازی اعمال می‌شود [۸]. برداشتن این لایه روغن از روی سطح

قبل از اعمال پوشش‌های آلی ضروری می‌باشد. وجود روغن باعث کاهش کشش سطحی فولاد و در نتیجه کاهش چسبندگی پوشش‌ها می‌شود [۹]. روش‌های مختلفی برای برداشتن لایه محافظ موقت از روی سطح

وجود دارند که از جمله متداول‌ترین آنها شستشوی قلیایی، شستشوی حلالی، استفاده از شوینده‌ها^۲ و استفاده از روش فراصوت^۳ می‌باشد [۱۰]. استفاده از محللول‌های قلیایی متداول‌ترین روش چربی‌زدایی در

صنایع می‌باشد [۱۱، ۱۲]. این محللول‌ها شامل مخلوطی از نمک‌ها، عوامل ترکنده سطح و سطح مواد فعال می‌باشند. فرآیند چربی‌زدایی فرآیندی چند مرحله‌ای و شامل چندین مرحله غوطه‌وری و پاشش با

محللول چربی‌گیر و در نهایت آب‌کشی به وسیله آب مقطر است. روش چربی‌زدایی با استفاده از پاشش بازده بهتری نسبت به روش غوطه‌وری دارد. استفاده از روش غوطه‌وری باعث چربی‌زدایی بهینه انواع روغن‌ها

همانند روغن‌های ضد خوردگی در نقاط داخلی و شیارهای خودرو می‌گردد. علاوه بر این استفاده از روش غوطه‌وری نیاز به مدت زمان طولانی‌تری نسبت به روش پاشش دارد زیرا در روش پاشش فشار حاصل از پاشش مواد، تا حدی به تمیز شدن آلودگی‌ها کمک می‌کند [۱۳].

این روش‌ها علی‌رغم کاربرد گسترده، قادر به زدایش تمامی روغن از روی سطح نمی‌باشند و همواره مقداری روغن بر روی سطح باقی می‌ماند [۱۴].

1- Electro deposition

2- Detergent

3- Ultrasonic

4- Henkel
5- Kerosene

شکل ۱ نشان می‌دهد که حضور روغن بر روی زیرآند فولادی باعث ایجاد دو اثر مهم می‌شود.

۱. شکل بلورهای فسفات در حالتی که زیرآیند روغنی می‌باشند، حالت بی‌شکل و نامنظم دارند در حالیکه فسفات بر روی زیرآیند عاری از روغن، حالت سوزنی و منظم دارد. بی‌نظم شدن بلورها می‌تواند منجر به کاهش سطح و در نتیجه کاهش چسبندگی شود. این نتایج نشان می‌دهد که باقی‌ماندن روغن بر روی فلز قبل از فسفات‌کاری مانع از تشکیل منظم بلورهای فسفات می‌شود.

فرآیند فسفات‌کاری، فرآیندی الکتروشیمیایی می‌باشد که طی آن یک واکنش الکتروشیمیایی بین محلول فسفات با سطح فولاد رخ داده که منجر به تشکیل نمک‌های فسفات بر روی سطح می‌شود. باقی‌ماندن روغن محافظ بر روی سطح، مانع از شکل‌گیری این واکنش الکتروشیمیایی می‌شود. در نتیجه در برخی نقاط سطح با محلول فسفات واکنش نداشته و لایه فسفات تشکیل نخواهد شد.

۲. مقایسه تصویر SEM در دو حالت مختلف نشان می‌دهد که پیوستگی پوشش فسفات در زیرآیند بدون روغن بیشتر می‌باشد. در تصویر SEM زیرآیند روغنی، کریستال‌های فسفات در برخی نقاط به شکل کلوخه‌ای شکل گرفته‌اند و در برخی نقاط دیگر با ضخامت بسیار کم شکل گرفته‌اند. همان‌طور که اشاره شد، وجود روغن مانع از شکل‌گیری واکنش الکتروشیمیایی بین محلول فسفات و زیرآیند فلزی می‌شود. این واقعیت باعث می‌شود که تشکیل لایه فسفات بر روی سطح فولاد نرم محدود گردد.

در مرحله بعدی وزن پوشش فسفات در دو حالت سطح بدون روغن و سطح روغنی مورد محاسبه قرار گرفت. جدول ۳ وزن پوشش فسفات در دو حالت بدون روغن و سطح روغنی را ارائه می‌کند.

جدول ۳: وزن پوشش فسفات در دو حالت زیرآیند عاری از روغن و زیرآیند روغنی.

وزن پوشش فسفات (gr/m^2)	
زیرآیند عاری از روغن	3.7 ± 0.2
سطح روغنی	2.5 ± 0.2

با توجه به جدول ۳، وزن پوشش فسفات در حالت عاری از روغن بیشتر از حالت روغنی می‌باشد. با توجه به مطالب بیان شده، این مطلب می‌تواند به جلوگیری از واکنش الکتروشیمیایی در اثر بازدارندگی روغن، نسبت داده شود.

۲-۲- بررسی اثر روغن بر پوشش ED و رنگ رویه

اثر روغن بر روی خواص فیزیکی- مکانیکی دو سیستم پوششی

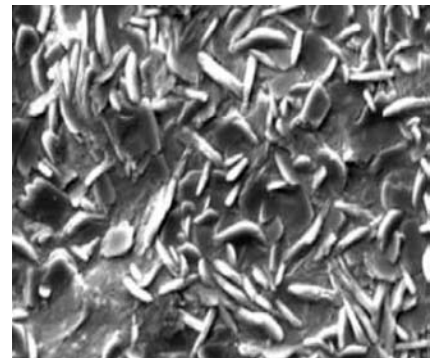
pH محلول‌ها توسط دستگاه WTW 315i pH اندازه‌گیری شد. سطح صفحه‌ها توسط میکروسکوپ الکترونی روبشی مدل JEOL-JSM-5600 مورد بررسی سطحی قرار گرفت. آزمون خمش در دستگاه مدل TCB ساخت شرکت (XianDai Environment Engineering) انجام شد. آزمون سختی توسط سختی‌سنج مدل LTK ساخته شده شرکت Krastev Ltd. انجام گرفت و همچنین آزمون‌های ضربه و جامی شدن نیز توسط دستگاه شرکت PGT انجام گرفت.

آزمون‌های خمش، سختی، ضربه و جامی شدن در این تحقیق به ترتیب براساس استانداردهای ASTM D522 و D2794 انجام شد. آزمون مه نمکی بر روی نمونه‌های رنگ شده به مدت ۱۰۰۰ ساعت در معرض نمک طعام با غلظت ۵٪ و در دمای ۳۵ درجه سانتی‌گراد انجام گرفت.

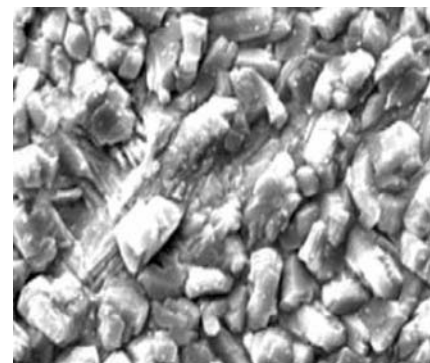
۳- نتایج و بحث

۳-۱- بررسی اثر روغن بر خواص لایه فسفات

برای بررسی اثر روغن بر ریخت‌شناسی لایه فسفات، صفحه‌ها توسط آزمون میکروسکوپ الکترونی روبشی (SEM) مورد بررسی سطحی قرار گرفتند. شکل ۱ تصویر میکروسکوپی لایه فسفات بر روی دو سطح عاری از روغن و آلوده به روغن را نشان می‌دهد. میزان روغن بر روی فولاد نرم 4 gr/m^2 می‌باشد که به صورت یکنواخت بر روی سطح اعمال شده است.

الف

ب

شکل ۱: نتایج بررسی سطحی SEM پوشش فسفات با بزرگنمایی ۸۰۰ بر روی دو زیرآیند مختلف: الف) زیرآیند عاری از روغن و ب) زیرآیند روغنی.

کوچکتر از حجم مولکولهای رزین در پوشش می باشد، روغن با نفوذ به داخل شبکه پلیمری باعث بهبود انعطاف پذیری شاخه های پلیمری می شود و در نتیجه آن دسته از خواص فیزیکی - مکانیکی پوشش را که وابسته به انعطاف پذیری می باشد، بهبود می بخشد.

جدول ۵ مقاومت به خوردگی سیستم های PE و PET را در دستگاه مه نمکی به مدت ۱۰۰۰ ساعت را نشان می دهد.

با توجه به جدول ۵، حضور روغن در زیرآیند قبل از اعمال پوشش های آلی باعث تضعیف مقاومت پوشش نسبت به خوردگی می شود. در طول دهه ۹۰ توسط آرسلانوا [۱۵] این مطلب مورد مطالعه قرار گرفت که خواص خوردگی پوشش های آلی به شدت به چسبندگی و کشش سطحی زیرآیند بستگی دارد. طبق نظر این محقق، نقص در چسبندگی اولین مرحله در شروع خوردگی پوشش های آلی می باشد. روغن باقی مانده بر روی سطح از دو طریق باعث کاهش مقاومت به خوردگی پوشش های آلی می شود.

- با کاهش کشش سطحی زیرآیند و در نتیجه کاهش چسبندگی پوشش به سطح.

- روغن ها و چربی ها حاوی آب، یون و آلودگی های محیطی در داخل خود می باشند. این مواد در داخل روغن و در بین سطح فلز و پوشش آلی باعث تشدید فرآیندهای خوردگی می شوند.

با توجه به موارد ذکر شده، حضور روغن در روی سطح فلز باعث تشدید فرآیندهای خوردگی بر روی سطح شده و این پدیده باعث زنگ زدگی، جدایش پوشش و تاول زدگی می شود.

1- Arslanova

به شرح زیر مورد بررسی قرار گرفت.

- لایه فسفات + پوشش ED (سیستم PE)

- لایه فسفات + پوشش ED + رنگ رویه (سیستم PET)

زیرآیندهای فلزی نیز در دو حالت عاری از چربی و حالت چرب (با مقدار چربی 4 gr/m^2) مورد بررسی قرار گرفتند.

نتایج آزمون های خمش، جامی شدن، سختی و ضربه دو سیستم پوششی و با دو درجه چربی زدایی در جدول ۴ ارائه شده است.

با توجه به جدول ۴ نتایج زیر به دست می آید:

- با افزایش مقدار روغن بر روی سطح، مقاومت پوشش ها در آزمون خمش، جامی و ضربه در هر دو سیستم پوششی (سیستم PE و PET) افزایش می یابد.

- با افزایش مقدار روغن بر روی سطح، سختی سیستم های پوششی (سیستم PE و PET) کاهش می یابد.

جدول ۴ نشان می دهد که برخی خواص فیزیکی - مکانیکی سیستم های پوششی از جمله خواص خمشی، جامی شدن و خواص ضربه پذیری پوشش های آلی در حضور روغن باقی مانده بر روی سطح افزایش می یابد. نتایج حاکی از این واقعیت می باشد که روغن باقی مانده نقش یک نرم کننده را ایفا می کند و برخی خواص فیزیکی و مکانیکی پوشش را بهبود می بخشد. در حین فرآیند پخت پوشش در کوره، مقداری از روغن به داخل فیلم پوشش مهاجرت نموده و با توجه به طول کوتاه مولکول های روغن و طبیعت انعطاف پذیر آنها، باعث افزایش خواص انعطاف پذیری سیستم پوششی می شود.

مهم ترین عامل تأثیر گذار در خواص فیزیکی - مکانیکی پوشش های آلی شبکه پلیمری می باشد. با توجه به اینکه حجم مولکول های روغن

جدول ۴: نتایج تست های خمش، جامی شدن، سختی و ضربه دو سیستم پوششی با دو درجه چربی زدایی.

خمش ± 0.2 (mm)		جامی شدن ± 0.1 (mm)		ضربه ± 1 (cm)		سختی ± 2 (تعداد)		آزمون نوع سیستم
PE	PET	PE	PET	PE	PET	PE	PET	
۱۸,۴	۱۶,۲	۵,۲	۵,۳	۶۰	۵	۲۶۵	۲۳۵	سطح عاری از چربی
۱۹,۲	۱۷,۳	۶,۳	۵,۳	۶۸	۶	۳۵۲	۲۱۲	سطح چرب

جدول ۵: نتایج در معرض قرار گرفتن سیستم های پوششی PE و PET به مدت ۱۰۰۰ ساعت در تست مه نمکی.

درصد جداشدگی از لبه برش پوشش		درصد تاول زدگی پوشش		درصد اکسیدشدگی سطح		نقص نوع سیستم
PE	PET	PE	PET	PE	PET	
۰,۵	۰	۰	۰	۰	۰	سطح عاری از چربی
۲	۳	۱۰	۰	۵	۰	سطح چرب

علت کوچک بودن مولکول‌های آن نسبت به رزین‌های آلی، باعث نرم‌کنندگی پلیمر شده و در نتیجه باعث بهبود خواص فیزیکی-مکانیکی پوشش‌های آلی می‌شود. از طرفی حضور روغن بر روی سطح باعث کاهش کشش سطحی زیرآیند شده و در نتیجه کاهش چسبندگی را منجر می‌شود. وجود آلودگی در روغن و کاهش چسبندگی، باعث کاهش مقاومت نسبت به خوردگی زیرآیندهای روغنی می‌شود.

۴- نتیجه‌گیری

در این تحقیق اثر روغن باقی‌مانده بر روی خواص لایه فسفاتنه بدنه خودروها و خواص فیزیکی-مکانیکی پوشش ED و سیستم کامل پوشش‌های خودروبی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج آزمون میکروسکوپ الکترونی روبشی نشان می‌دهد که با افزایش روغن بر روی سطح، شکل بلورهای فسفاتنه از سوزنی شکل به حالت کلوخه‌ای و بی‌شکل تغییر می‌یابد. از طرفی وزن پوشش فسفاتنه به علت وجود روغن بر روی سطح نیز کاهش می‌یابد. حضور روغن بر روی سطح به

۵- مراجع

1. D. Santos, H. Raminhos, M. R. Costa, T. Diamantino, F. Goodwinb, Performance of finish coated galvanized steel sheets for automotive bodies. *Prog. Org. Coat.* 62 (2008), 265-273.
2. J. Vetter, G. Barbezat, J. Crummenauer, J. Avissar, Surface treatment selections for automotive applications. *Surf. Coat. Tech.* 200 (2005), 1962 - 1968.
3. K. Adamsons, Chemical depth profiling of multi-layer automotive coating systems. *Prog. Org. Coat.* 45 (2002), 69-81.
4. M. Lonyuk, M. Bosma, C. A. M. Vijverberg, A. Bakker, M. Janssen, Relation between chip resistance and mechanical properties of automotive coatings. *Prog. Org. Coat.* 61 (2008), 308-315.
5. A. Ghanbari, M. M. Attar, M. Mahdavian, Acetylacetonate complexes as new corrosion inhibitors in phosphoric acid media: inhibition and synergism study. *Prog. Color Colorants Coat.* 2 (2009), 115-122.
6. G. Bustamante, F. J. Fabri-Miranda, I. C. P. Margarit, O. R. Mattos, Influence of prephosphating on painted electrogalvanized steel. *Prog. Org. Coat.* 46 (2003), 84-90.
7. K. Ogle, S. Morel, N. Meddahi, An electrochemical study of the delamination of polymer coatings on galvanized steel. *Corros. Sci.* 47 (2005), 2034-2052.
8. M. A. Migahed, I. F. Nassar, Corrosion inhibition of tubing steel during acidization of oil and gas wells. *Electrochim. Acta.* 53 (2008), 2877-2882.
9. I. Sönmez, Y. Cebeci, Investigation of relationship between critical surface tension of wetting and oil agglomeration recovery of barite. *Colloid. Surface. A.* 234 (2004), 27-33.
10. M. Niknam, S. Baghshahi, Z. Ranjbar, M. A. Faghihi Sani, Preparation of nanocrystalite and its effect on some properties of two component automobile clear coats. *J. Color Sci. Tech.* 2(2008), 23-29.
11. S. Bastani, A. Masoumi, H. Razmgir, P. Zari, Study of effective factors on Instrument characteristic quality of automotive coating appearance by six-sigma methodology. *J. Color Sci. Tech.* 3(2009), 65-72.
12. R. Mehdipour, A. Ashrafizadeh, C. Aghanajafi, A numerical design approach for the continuous radiation paint curing ovens in automotive industries. *J. Color Sci. Tech.* 3(2009), 107-119.
13. D. M. Mattox, *Cleaning Handbook of Physical Vapor Deposition (PVD) Processing*, John Wiley & Sons, New York. 1998.
14. A. Öberg, Pretreatment and electrocoating of truck cabs. *Met. Finish.* 95 (1997), 26-31
15. V. V. Arslanova, W. Funke, The effect of water on the adhesion of organic coatings. *Prog. Org. Coat.* 15 (1988), 355-363.